

اولین انتخابات ایران چگونه برگزار شد؟

۲۲ مهر ۱۳۹۳ ساعت ۱۸:۳۹

با صدور فرمان مشروطیت در ۱۴ مرداد ۱۲۸۵ / ۱۴ جمادی‌الثانی ۱۳۲۴ / ۵ اوت ۱۹۰۶ انقلاب مشروطیت ایران به پیروزی رسید. در روز دوشنبه ۱۳ رجب ۱۳۲۴/۱۰ شهریور ۱۲۸۵، نظامنامه انتخابات تهیه و برای توشیح مظفرالدین شاه ارسال شد. متن نظامنامه در ۱۹ رجب ۱۳۲۴ به امضای شاه رسید. این نظامنامه شامل ۲ فصل و ۳۳ ماده بود.

نظامنامه، برگزاری انتخابات مجلس شورای ملی را به صورت صنفی - طبقاتی تعیین کرده بود، و طبق ماده ۱ فقط طبقات مشروحه زیر می‌توانستند داوطلب نمایندگی مجلس شوند: «شاهزادگان و قاجاریه، علما و طلاب، اعیان و اشراف، تجار و ملاکین و فلاحین اصناف». علاوه بر آن، داوطلبان نمایندگی مجلس، باید: «زبان فارسی بدانند، سواد فارسی داشته باشند، رعیت داخله باشند، معروفیت محلی داشته باشند، داخل در خدمت دولتی نباشند، سن آنها کمتر از سی نباشد و اضافه از هفتاد سال نباشد، در امور مملکتی بصیرتی داشته باشند».

بر اساس ماده ۲ نظامنامه، افراد و طبقات مشروحه زیر حق داشتند در انتخابات شرکت کرده و به کاندیداهای مورد علاقه خود رای دهند: «سن آنها کمتر از بیست و پنج سال نباشد، رعیت ایران باشند، معروفیت محلی داشته باشند، ملاکین و فلاحین آنها باید صاحب ملکی باشند که هزار تومان قیمت داشته باشد، تجار آنها حجره و تجارت معینی داشته باشند. اصناف آنها باید اهل صنف و کار معین صنفی داشته باشند و دارای دکانی باشند که کرایه آن دکان مطابق کرایه‌های حد وسط محلی باشد».

ماده ۳ نظامنامه، اشخاص و گروه‌های زیر را از شرکت در انتخابات (چه به‌عنوان انتخاب شونده و چه به‌عنوان انتخاب کننده)، به‌طور کلی، محروم کرده بود: «طایفه نسوان، اشخاص خارج از رشد و آنهایی که محتاج به قیم شرعی می‌باشند، تبعه خارجه، اشخاصی که سن آنها کمتر از بیست و پنج سال باشد، اشخاصی که معروف به فساد عقیده هستند، ورشکسته که بی‌تقصیری خود را ثابت نکرده باشند، مرتکبین قتل و سرقت و مقصرین و آنهایی که مجازات اسلامی قانونی دیده‌اند و متهمین به قتل و سرقت و غیره که شرعاً رفع تهمت از خود نکرده باشند، اهل نظام بری و بحری که مشغول خدمتند، اشخاصی که از انتخاب نمودن به شرط زیر ممنوعند از قرار ذیل است: حکام و معاونین حکام در محل حکومت، مستخدمین اداره نظمیه و ضبطیه در محل ماموریت خودشان».

ماده ۶ نظامنامه، تعداد نمایندگان هر یک از ایالات و ولایات کشور را به شرح زیر تعیین کرده بود: «رقم نمایندگان تهران ۶۰ تن، و

در این میان، سهمیه هر یک از طبقات و اصناف به ترتیب زیر تعیین شده بود: «شاهزادگان و قاجاریه چهارنفر، علما و طلاب چهار نفر، تجار ده نفر، ملاکین و فلاحین ده نفر، اصناف از هر صنفی یک نفر جمعاً سی و دو نفر می شود».

برای سایر ایالات و ولایات کشور هم «متناسب با جمعیت سکنه آن بلاد» ۶ تا ۱۲ نماینده، به شرح زیر تعیین شده بود:

" آذربایجان ۱۲ نفر "

" خراسان و سیستان و تربت و ترشیز و قوچان و بجنورد و شاهرود و بسطام ۱۲ نفر "

" گیلان و طالش ۶ نفر "

" مازندران و تنکابن و استرآباد و فیروزکوه و دماوند ۶ نفر "

" خمسه و قزوین و سمنان و دامغان ۶ نفر "

" کرمان و بلوچستان ۶ نفر "

" فارس و بنادر ۱۲ نفر "

" عربستان ، لرستان و بروجرد ۶ نفر "

" کرمانشاهان و گروس ۶ نفر "

" کردستان و همدان ۶ نفر "

" اصفهان و یزد و کاشان و قم و ساوه ۱۲ نفر "

" عراق و ملایر و تویسرکان و نهاوند و کمره و گلپایگان و خونسار ۶ نفر "

ماده ۸ نظامنامه ، حداکثر نمایندگان مجلس شورای ملی را ۲۰۰ نفر تعیین کرده بود.

ماده ۲۱ نظامنامه، هر دوره نمایندگی مجلس را ۲ سال تعیین کرده بود.

اعضای هیئت رئیسه مجلس شورای ملی (بر اساس ماده ۳۳ نظامنامه) برای مدت یک سال انتخاب می‌شدند و می‌توانستند با کسب اکثریت آراء نمایندگان، برای سال دوم هم، در آن سمتها باقی بمانند.

دوره اول مجلس شورای ملی بر اساس همین نظامنامه صنفی - طبقاتی (توشیح شده در ۱۹ رجب ۱۳۲۴)، در ۱۷ شعبان ۱۳۲۴ / ۱۷ مهر ۱۲۸۵ / ۱۷ اکتبر ۱۹۰۶ تشکیل شد و فعالیت خود را آغاز کرد. مجلس شورای ملی دوره اول در روز ۲۳ جمادی‌الاول ۱۳۲۶ / ۲ تیر ۱۲۸۷ / ۲۳ ژوئن ۱۹۰۸، به دستور محمدعلی شاه و توسط قزاقهای تحت فرماندهی لیاخوف روسی بمباران شد و به پایان راه بدفرجام خود رسید.

پس از آنکه، در واپسین روزهای موسوم به استبداد صغیر، و در ۱۲ جمادی‌الثانی ۱۳۲۷، نظامنامه انتخابات جدیدی موسوم به «نظامنامه انتخابات دو درجه‌ای» تدوین و تنظیم شد، نظامنامه صنفی - طبقاتی انتخابات منسوخ گردید. بدین ترتیب، نمایندگان دوره دوم مجلس شورای ملی بر اساس نظامنامه انتخابات دو درجه‌ای انتخاب شدند.

اسامی نمایندگان مجلس شورای ملی دوره اول

۱. احتشام‌الاولیاء، سیدهاشم / ترشیز (کاشمر)

۲. احتشام‌السلطنه علامیر، میرزا محمودخان / تهران

۳. احسن‌الدوله، میرزا احسن خان / تبریز

۴. اخوی تهرانی، حاج سیدابراهیم / تهران

۵. ادیب گلپایگانی، میرزا محمدباقر / گلپایگان

۶. ارباب جمشید / زرتشتیان

۷. استرآبادی، حاج شیخ غلامحسین / استرآباد

۸. استرآبادی، حاج محمدتقی / استرآباد

۹. اشرف الادباء / فیروز کوه

۱۰. اصفهانی اعتماد الملک، میرزا آقا / آذربایجان

۱۱. امام جمعه خوئی، حاج میرزا یحیی / آذربایجان

۱۲. امیر سلیمانی، امیر علی خان / تهران

۱۳. امین التجار کردستانی، میرزا عبدالمطلب / تهران

۱۴. امین الضرب، حاج حسین آقا / تهران

۱۵. آقامیرزا حسن / تهران

۱۶. بجنوردی، حاج محمد حسین / بجنورد

۱۷. بحر العلوم رشتی، حاج آقامیر / گیلان

۱۸. بدایت الله میرزا / آذربایجان

۱۹. بروجردی (صدر الاسلام)، سید علی / لرستان

۲۰. بقال، مشهدی باقر / تهران

۲۱. بلور فروش، حاج شیخ ابراهیم / تهران

۲۲. بنکدار، حاج محمد تقی / تهران

۲۳. بیان السلطنه، میرزا سلیمان خان / تهران

۲۴. بیگدلی، فتح‌الله خان / قم

۲۵. پلوئی، حاج علی‌اکبر / تهران

۲۶. تاجر اصفهانی، میرزا محمود / تهران

۲۷. تاجر دهبنده، حاج محمدتقی / تهران

۲۸. تاجر مازندرانی، محمدعلی / ساری - تنکابن

۲۹. تبریزی، میرهاشم / تبریز

۳۰. تبریزی مغازه، حاج محمداسماعیل آقا / تهران

۳۱. تقی‌زاده، سیدحسن / تبریز

۳۲. تنکابنی، میرزا محمدطاهر / تهران

۳۳. تهرانی، شیخ محمدعلی / تهران

۳۴. تیرفروش، حاج سیدآقا / تهران

۳۵. ثقه‌الاسلام، حاج سید محمدحسن / فارس

۳۶. ثقه‌السلطنه، یحیی میرزا / تهران

۳۷. جواهری اصفهانی، میرزا محمدهادی / اصفهان

۳۸. حاج امجدالسلطان / تهران

۳۹. حاج سیدمصطفی / تهران

۴۰. حاج شیخ یوسف / فارس

۴۱. حاج مجد السلطنه / تهران

۴۲. حریری، حاج محمد آقا / آذربایجان

۴۳. حسام السلطان، شیخ حسن / گیلان

۴۴. حکیمی (حکیم الملک)، میرزا ابراهیم / تهران

۴۵. خیاط باشی، حاج میرزا ابراهیم / تهران

۴۶. دبیر السلطان / تهران

۴۷. دبیری اصفهانی، حاج سید اسماعیل / اصفهان

۴۸. دلال، حاج شیخ حسین علی / تهران

۴۹. رحمت آبادی، میرزا محمد علی خان / گیلان

۵۰. زرگر باشی، حاج سید احمد / تهران

۵۱. زنجانی، شیخ ابراهیم / زنجان

۵۲. سادات اخوی، حاج سید باقر / تهران

۵۳. سادات اخوی، حاج سید نصرالله / تهران

۵۴. ساعت فروش، حاج سید محمد / تهران

۵۵. ساعدالوزاره، میرزا احسن خان / تهران

۵۶. سعدالدوله، میرزا جواد خان / تهران

۵۷. سقطفروش، سیدمهدی / تهران

۵۸. سقطفروش تهرانی، شیخ حسین / تهران

۵۹. سمسار، سیدمصطفی / تهران

۶۰. سیدجعفر / فارس

۶۱. سیدعلاءالدین / شوشتر و دزفول

۶۲. سیگاری، میرزا احسن علی / تهران

۶۳. شال فروش، حاج محمدعلی / تهران

۶۴. شاهرودی، حاج محمدتقی / تهران

۶۵. شمس الحکما، میرزا هدایت الله / کرمان

۶۶. شهاب الدوله، اسدالله میرزا / تهران

۶۷. شهشهبانی، حاج سیدعبدالحسین / خراسان

۶۸. شهید تبریزی، حاج میرزا ابراهیم آقا / تبریز

۶۹. شهیدی، شیخ حسین / قزوین

۷۰. شیخ عبدالکریم / یزد

۷۱. شیرازی، حاج امین‌التجار / فارس

۷۲. شیرازی، میرزا ابوالحسن خان / فارس

۷۳. صابون‌پز، حاج محمدباقر / تهران

۷۴. صدر نطنزی علائی (صدرالعلماء)، شیخ محمدعلی / نطنز

۷۵. صدیق حضرت، میرزا محمدخان / تهران

۷۶. صراف فدایی، حاج سیدمحمد / تهران

۷۷. صفا، حاج میرزا فضلعلی آقا / تبریز

۷۸. صنیع‌الدوله، مرتضی قلی خان / تهران

۷۹. طبیب، میرزا حسین / قزوین

۸۰. علاقبند، حاج شیخ حسن علی / تهران

۸۱. عمادالاسلام / یزد

۸۲. عمیدالسلطنه، حاج سیدابراهیم خان / شاهرود

۸۳. عون‌الدوله، میرزا اسماعیل خان / تهران

۸۴. فخرالسادات، سیدفخرالدین / فارس

۸۵. فرش فروش تبریزی، حاجی میرزا آقا / تبریز

۸۶. قاجار، شیخ محسن خان / کرمان
۸۷. قائمی، شیخ اسماعیل / قائنات (بیرجند)
۸۸. قوام السادات، حاج میرزا آقابابا / قوچان
۸۹. قوام دیوان، حاج حبیب الله / فارس
۹۰. کاشانی، میرزا سید حسن خان / کاشان
۹۱. کتابفروش خوانساری، میرزا محمود / تهران
۹۲. کرمانشاهی، حاج ملک محمد / کرمانشاه
۹۳. کرمانی، شیخ یحیی / کرمان
۹۴. کرمانی، محمد علی / کرمان
۹۵. کرمانی، میرزا احسن / کرمان
۹۶. کرمانی بحر العلوم، شیخ مهدی / کرمان
۹۷. کلانتر (شرف الدوله)، حاج میرزا ابراهیم / تبریز
۹۸. کلاهدوز، حاج عبدالوهاب / تهران
۹۹. لاریجانی سعید الحکماء، سید یحیی / تهران
۱۰۰. لاهیجی، دبیر رسائل / لنگرود - لاهیجان
۱۰۱. لسان الحکماء، یحیی میرزا / خراسان

۱۰۲. ماهروزاده، میرزا حسین علی / تهران

۱۰۳. مجتهد، حاج میرزا علی آقا / خراسان

۱۰۴. مجتهد، شیخ محمد کاظم / تربت حیدریه

۱۰۵. مجد الملک، امان الله میرزا / تهران

۱۰۶. محقق الدوله / تهران

۱۰۷. محمد علی خان / فارس

۱۰۸. مخیر الملک، محمد قلی خان / تهران

۱۰۹. مدرس نوری، شیخ علی / تهران

۱۱۰. مدیر الاسلام بروجردی، سید حسین / تهران

۱۱۱. مرتضوی، حاج سید مرتضی / تهران

۱۱۲. مردنگی میر مطهری، میرزا سید علی نقی / دماوند

۱۱۳. مستشار الدوله، میرزا صادق خان / تبریز

۱۱۴. مستوفی الممالک، میرزا حسن خان / تهران

۱۱۵. مشار الملک، میرزا حسن خان / تهران

۱۱۶. مشاور الممالک، میرزا محمود خان / تهران

۱۱۷. مشایخی خوانساری، شیخ محمدباقر / خوانسار

۱۱۸. مشیرالسلطان، اسدالله میرزا / خرم‌آباد

۱۱۹. مصدق‌السلطنه، میرزا محمدخان / اصفهان (به دلیل کمی سن اعتبارنامه اش تصویب نشد)

۱۲۰. معاضدالسلطنه، میرزا ابوالحسن خان / تهران

۱۲۱. معاون‌التجار، آقانصرالله / کرمان

۱۲۲. معتمد (معتمدالتولیه)، میرزا اسیدمهدی / شهر ری

۱۲۳. معظم‌الملک، میرزا احمدخان / تهران

۱۲۴. معمارباشی پنجه‌علی، استادحسن / تهران

۱۲۵. معین‌التجار بوشهری، حاج آقامحمد / تهران

۱۲۶. مفتخرالممالک، محمدحسن خان / ساری - تنکابن

۱۲۷. ملک‌المعالی، شیخ حسین / گیلان

۱۲۸. ممتازالدوله، میرزا اسماعیل خان / اراک (عراق)

۱۲۹. مهدوی (رئیس‌التجار)، رضا / خراسان

۱۳۰. مؤتمن‌الممالک، میرزا جوادخان / بروجرد

۱۳۱. مؤیدالوزاره، حاج محمد صالح خان / کرمانشاه

۱۳۲. میرزا محسن / تهران

۱۳۳. میرزا نظام‌الدین / کاشان

۱۳۴. میرعلما / تنکابن

۱۳۵. ناظم‌الاملاک، حاج میرزا علی نقی / خراسان

۱۳۶. ناظم‌العلماء، میرزا محمد / نهاوند - تویسرکان - دولت‌آباد - ملایر

۱۳۷. نانوا، حاج عباسقلی / تهران

۱۳۸. نائینی، میرزا مرتضی قلی خان / اصفهان

۱۳۹. نصر، سیدولی‌الله خان / تهران

۱۴۰. نصرالملک، حسن علی خان / تهران

۱۴۱. نصرت‌السلطان، علی خان / تهران

۱۴۲. نقشینه (ادیب‌التجار)، حاج میرزا علی / اصفهان

۱۴۳. نقشینه (صدرالتجار)، میرزا محمد علی / خرمشهر (محمره)

۱۴۴. نواب، حسین قلی خان / تهران

۱۴۵. وارث، حاج محمدابراهیم / تهران

۱۴۶. وارث، حاج ملاحسن / تهران

۱۴۷. واعظ، حاج حسین علی / تهران

۱۴۸. واعظ قمی، حاج شیخ محمود / قم

۱۴۹. وثوق الدوله، میرزا حسن خان / تهران

۱۵۰. وکیل الرعایا، حاج شیخ محمد تقی / همدان

۱۵۱. هراتی، سید محمد تقی / تهران

۱۵۲. همدانی (مقبل لشکر)، میرزا بزرگ / زنجان

۱۵۳. یخدان ساز، استاد کربلایی غلامرضا / تهران

۱۵۴. یزدی (وکیل التجار)، محمد / گیلان

۱۵۵. یزدی، شیخ حسین / تهران

منبع: سایت موسسه مطالعات تاریخ معاصر

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/28419/اولین-انتخابات-ایران-چگونه-ایران-انتخابات-اولین-28419>